

Zamknięcie ksiąg rachunkowych według polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości

Seminarium organizowane przez Polską Izbę Ubezpieczeń
we współpracy z Ernst & Young

Warszawa, 14 grudnia 2011 r.

Agenda

- 9.00–9.20 **Rejestracja gości, kawa powitalna**
- 9.20–9.30 **Powitanie gości**
Andrzej Maciążek – Wiceprezes Zarządu Polskiej Izby Ubezpieczeń
- 9.30–10.00 **Najczęstsze nieprawidłowości w sprawozdawczości finansowej zakładów ubezpieczeń**
Beata Baluta – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
- 10.00–10.30 **Wartość godziwa instrumentów finansowych, rynek aktywny vs płynny**
Adam Fornalik – Ernst & Young
- 10.30–11.20 **Ujęcie i wycena kontraktów inwestycyjnych w tym instrumentów strukturyzowanych**
Adam Fornalik – Ernst & Young
- 11.20–11.35 **Przerwa kawowa**
- 11.35–12.05 **Utrata wartości instrumentów finansowych**
Marcin Dymek – Ernst & Young
- 12.05–12.25 **Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych**
Marcin Dymek – Ernst & Young
- 12.25–12.55 **Podatek odroczony – wykorzystanie strat podatkowych**
Artur Chądzyński – Ernst & Young
- 12.55–13.15 **Zmiany w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej obowiązujące w 2011 roku**
Artur Chądzyński – Ernst & Young
- 13.15–14.15 **Obiad**

Nieprawidłowości w sprawozdawczości finansowej zakładów ubezpieczeń

Beata Baluta

**Dyrektor
Departamentu Ubezpieczeniowego Nadzoru
Finansowego, UKNF**

Warszawa, 14 grudnia 2011 r.

8 grudnia 2011

1

Sprawozdawczość finansowa

**jeden z głównych obszarów nadzoru nad
zakładem ubezpieczeń**

8 grudnia 2011

2

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Sprawozdawczość
finansowa

Podstawa do
mierzenia ryzyka

Jeden z istotnych
elementów
podlegających
ocenie BION

8 grudnia 2011

3

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

BION

- **proces oceny zakładu ubezpieczeń w oparciu o ryzyko, wykorzystujący wszelkie dostępne informacje posiadane przez nadzór na temat zakładu ubezpieczeń/reasekuracji**

8 grudnia 2011

4

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

Cel BION

- ocena zakładu ubezpieczeń/reasekuracji na bazie ryzyka,
- ocena wymogów jakościowych związanych z systemem zarządzania,
- ocena zgodności działania zakładu z odpowiednimi ustawami i regulacjami ostrożnościowymi,

8 grudnia 2011

5

Nadzór nad sprawozdawczością finansową

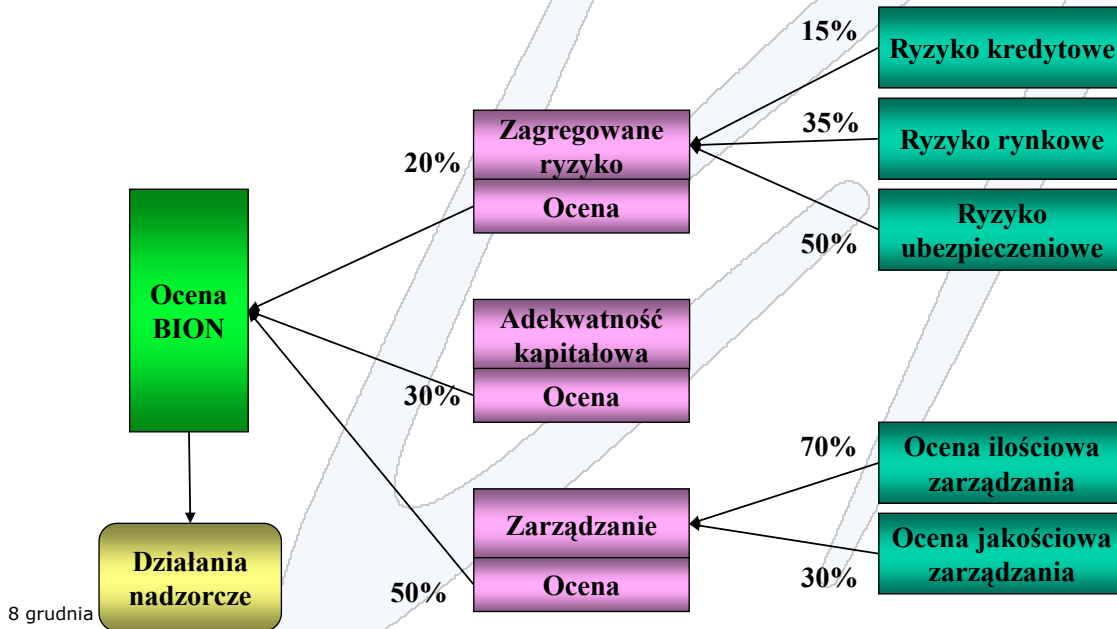
Cel BION c.d.

- identyfikacja nieprawidłowości w prowadzonej przez zakład działalności,
- efektywna alokacja zasobów UKNF, które będą kierowane do obszarów i podmiotów generujących najwyższe ryzyko,
- przygotowanie się do „*Supervisory review process*” wymaganego art. 36 dyrektywy „Wyłagalność II”.

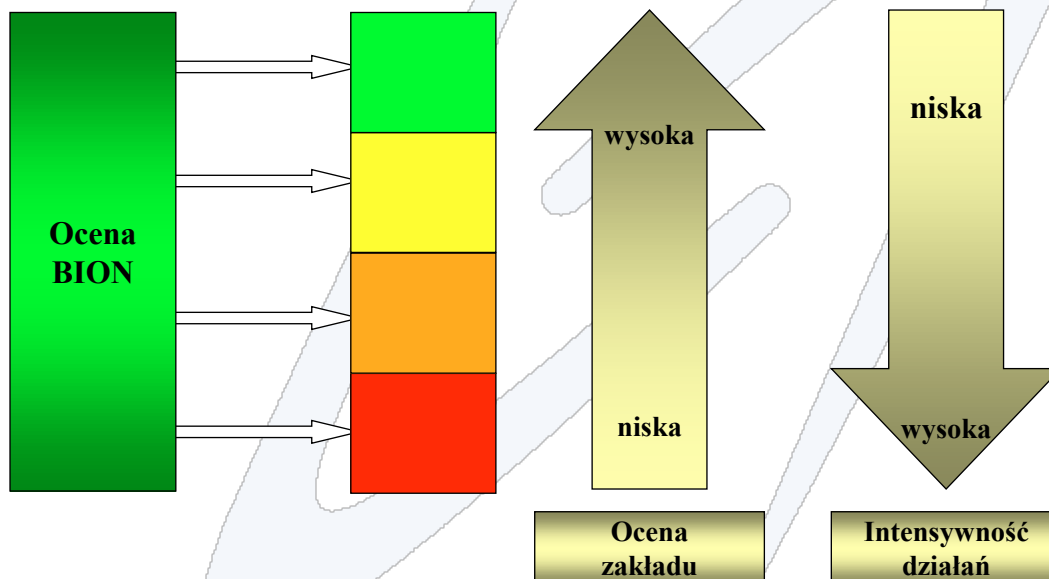
8 grudnia 2011

6

Schemat oceny BION

BION – wyznaczenie ostatecznej oceny

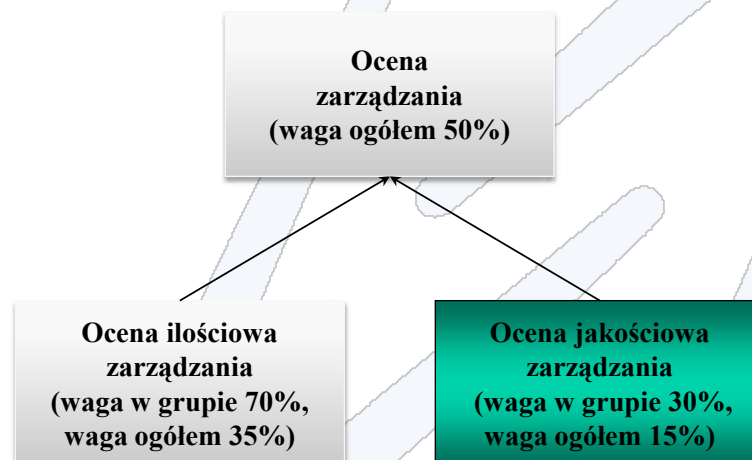

Ocena obszaru sprawozdawczość

8 grudnia 2011

9

Ocena zarządzania

8 grudnia 2011

10

Ocena zarządzania – ocena jakościowa

8 grudnia 2011

11

Sprawozdawczość w BION

Obszary z zakresu sprawozdawczości podlegające ocenie w BION

1. **Jakość**
2. **Kompletność**
3. **Terminowość**

8 grudnia 2011

12

Sprawozdawczość w BION

Jakość

Czy zakład ubezpieczeń/reasekuracji posiada regulacje wewnętrzne określające wykonywanie obowiązków z zakresu sprawozdawczości?

Czy nadzór miał zastrzeżenia do sprawozdawczości lub prowadzenia ksiąg rachunkowych (z przeprowadzonych inspekcji lub nadzoru bieżącego)?

8 grudnia 2011

13

Sprawozdawczość w BION

Jakość c.d.

Czy opinia biegłego rewidenta do sprawozdania finansowego zawiera zastrzeżenia bądź objaśnienia?

Czy są istotne różnice pomiędzy sprawozdaniem za IV kwartał i sprawozdaniem rocznym i z czego one wynikają?

8 grudnia 2011

14

Sprawozdawczość w BION

Kompletność

Czy sprawozdanie finansowe zawiera wszystkie wymagane przepisami elementy?

Czy sprawozdanie finansowe zawiera wszystkie wymagane przepisami ujawnienia?

8 grudnia 2011

15

Sprawozdawczość w BION

Terminowość

Czy zakład ubezpieczeń/reasekuracji terminowo przekazuje sprawozdania finansowe do organu nadzoru?

Czy zakład ubezpieczeń/reasekuracji terminowo publikuje sprawozdania finansowe (Monitor Polski B)?

Czy zakład ubezpieczeń/reasekuracji terminowo wypełnia wymogi informacyjne w zakresie sprawozdań UFK?

8 grudnia 2011

16

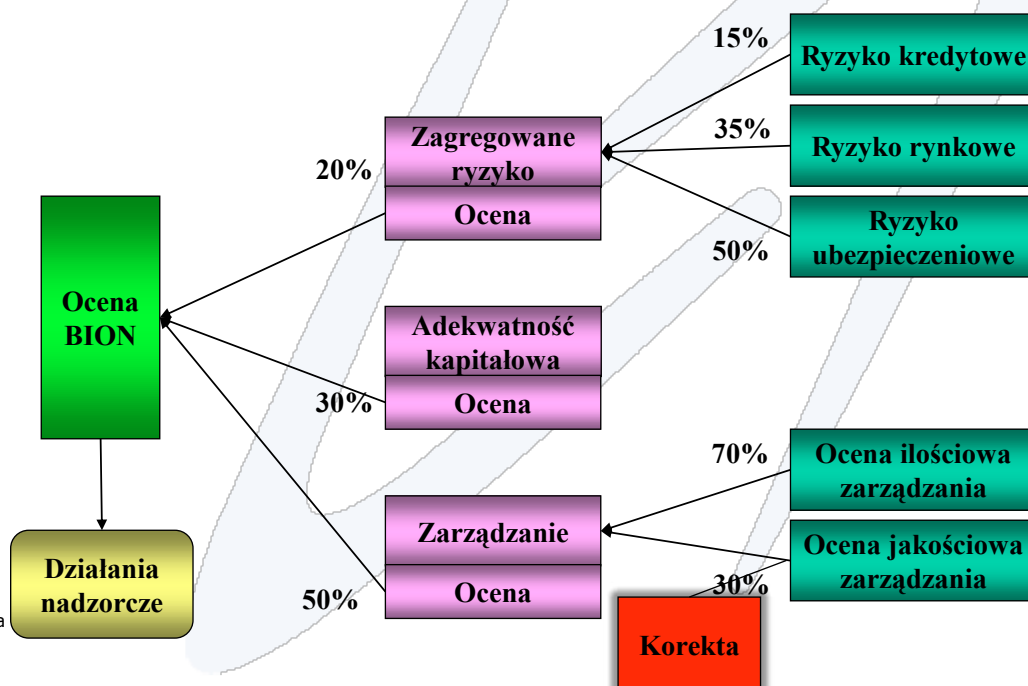
Sprawozdawczość w BION

Korekta jakościowej oceny zarządzania (eksperskiej)

8 grudnia 2011

17

Schemat oceny BION

8 grudnia

18

Sprawozdawczość w BION

Korekta jakościowej oceny zarządzania (eksperskiej)

Jeżeli przynajmniej jedna z ocen eksperckich w następujących obszarach: strategia, osoby kluczowe, systemy IT, sprawozdawczość, system kontroli wewnętrznej/audyt wewnętrzny, zarządzanie aktywami jest **co najmniej równa 3**, to ostateczna ocena ekspercka **nie może być lepsza niż najgorsza z ocen częściowych**.

8 grudnia 2011

19

Sprawozdawczość w BION

Korekta jakościowej oceny zarządzania (eksperskiej) c.d.

Jeżeli stwierdzone zostały przypadki sporządzania sprawozdań finansowych niezgodnie z zasadami rachunkowości, to ostateczna ocena ekspercka nie może być lepsza niż **3**.

Jeżeli stwierdzone zostały przypadki stosowania agresywnej księgowości, to ocena obszaru sprawozdawczość nie może być lepsza niż **3,5**.

Jeśli biegły rewident wydał opinię z zastrzeżeniem do ostatniego sprawozdania rocznego, to ocena ekspercka nie może być lepsza niż **2,5**.

8 grudnia 2011

20

Sprawozdawczość w BION

Korekta jakościowej oceny zarządzania (eksperskiej) c.d.

Jeżeli zakład **błędnie wyliczał środki własne nie wyłączając aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego** to ostateczna ocena ekspercka nie może być lepsza niż **3**.

Jeśli biegły rewident wydał **opinię do ostatniego sprawozdania rocznego z objaśnieniem/uwagą**, która w opinii organu nadzoru wpływa negatywnie na jakość sprawozdania finansowego, to ocena ekspercka nie może być lepsza niż **2**.

8 grudnia 2011

21

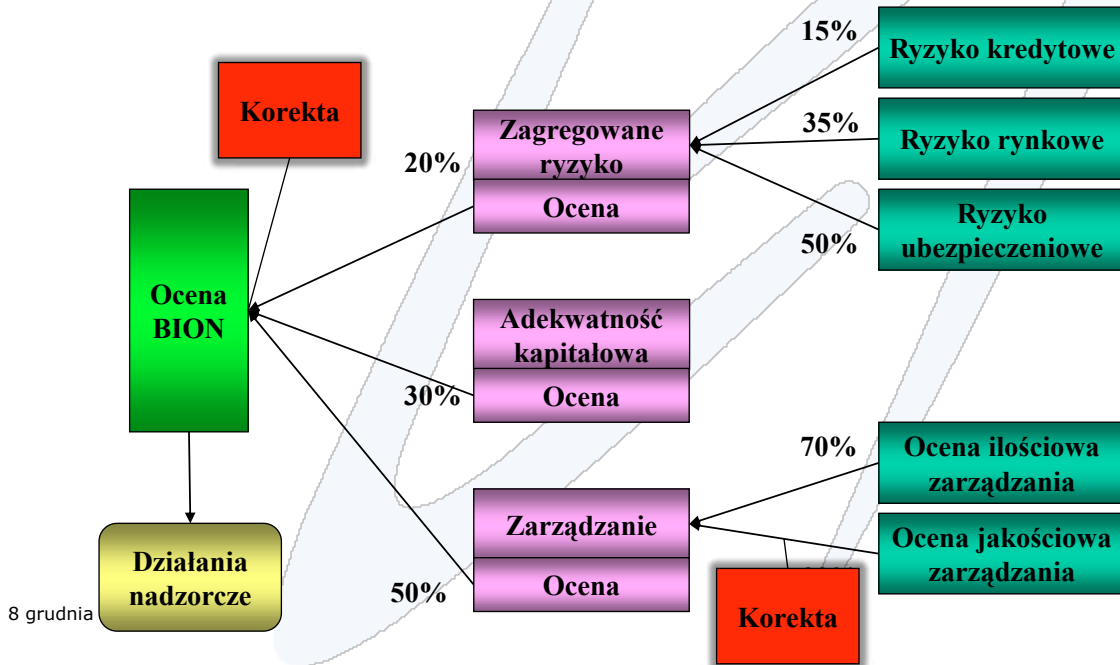
Sprawozdawczość w BION

Korekta oceny ostatecznej BION

8 grudnia 2011

22

Schemat oceny BION

8 grudnia

23

Sprawozdawczość w BION

Korekta oceny ostatecznej BION

Jeżeli którykolwiek z następujących obszarów oceny eksperckiej: strategia, osoby kluczowe, systemy IT, system kontroli wewnętrznej/ audyt wewnętrzny, **sprawozdawczość**, zarządzanie aktywami został oceniony na 4, to ocena BION nie może być lepsza niż **3**.

Jeśli biegły rewident wydał opinię negatywną do sprawozdania rocznego, to ocena BION wynosi **4**.

8 grudnia 2011

24

Sprawozdawczość w BION

Ocena BION za obszar Sprawozdawczość

Ocena BION – *Sprawozdawczość* za 2009 r.

Dział I – średnia arytmetyczna 2,00

Dział II – średnia arytmetyczna 1,94

Ocena BION – *Sprawozdawczość* za 2010 r. (ocena wstępna)

Dział I – średnia arytmetyczna 2,22

Dział II – średnia arytmetyczna 2,48

8 grudnia 2011

25

Sprawozdawczość w BION

Stwierdzone nieprawidłowości w obszarze sprawozdawczości

Brak wdrożenia mechanizmów zapewniających, że regulacje dotyczące rachunkowości są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa

Brak faktycznego nadzoru nad procesem prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzenia sprawozdania finansowego

8 grudnia 2011

26

Sprawozdawczość w BION

Stwierdzone nieprawidłowości w obszarze sprawozdawczości c.d.

Brak aktualnych zasad (polityki) rachunkowości

Nieprawidłowości w zakresie sporządzenia sprawozdania finansowego

Nieterminowość w zakresie wypełniania obowiązków sprawozdawczych

8 grudnia 2011

27

Brak aktualnych zasad (polityki) rachunkowości

Podstawowe funkcje zasad (polityki) rachunkowości:

- stanowi element zarządzania ryzykiem,
- jest narzędziem ograniczania ryzyka operacyjnego,
- ułatwia zarządzanie procesem sprawozdawczości w zakładzie ubezpieczeń,
- stanowi podstawę prawidłowego sporządzenia sprawozdania finansowego,
- reguluje, porządkuje i systematyzuje rachunkowość zakładu ubezpieczeń.

8 grudnia 2011

28

Brak aktualnych zasad (polityki) rachunkowości

Podstawowe błędy:

- brak opisu stosowanych metod wyceny,
- nieprawidłowe zapisy wskazujące na brak zgodności z przepisami prawa bądź sensem ekonomicznym i istotą wycenianej wielkości,
- brak informacji na temat plików- zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe,
- niekompletny opis algorytmów i parametrów przetwarzania danych w stosowanych systemach informatycznych,

8 grudnia 2011

29

Brak aktualnych zasad (polityki) rachunkowości

Podstawowe błędy c.d.:

- brak aktualizacji dokumentacji !!!
 - brak aktualizacji dokumentacji w różnych zakresach,
 - brak uchwały zarządu zatwierdzającej zmiany dokumentacji,
 - stosowanie na dzień bilansowy zasad rachunkowości, które zaczęły formalnie obowiązywać po tym dniu.

8 grudnia 2011

30

Sprawozdawczość w BION

Nieprawidłowości w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w zakresie:

- wykazywania aktywów nabywanych w celu zabezpieczenia przepływów z tytułu ubezpieczeniowych produktów strukturyzowanych,
- ustalania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i ujmowania ich w deklaracji wypłacalności,
- wykazywania różnic kursowych z tytułu rozrachunków ubezpieczeniowych i pozostałych,

8 grudnia 2011

31

Sprawozdawczość w BION

Nieprawidłowości w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w zakresie c.d.:

- wykazywania przychodów i kosztów z tytułu komisarki awaryjnej,
- wykazywania w kapitale z aktualizacji wyceny przeszacowania środków trwałych, które powinny być przeniesione na kapitał zapasowy,
- niezarachowywania odsetek od zatrzymanych depozytów reasekuracyjnych,

8 grudnia 2011

32

Sprawozdawczość w BION

Nieprawidłowości w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w zakresie c.d.:

- aktualizacji wyceny zobowiązań depozytowych zgodnie z warunkami umowy,
- rozliczania w czasie prowizji reasekuracyjnych,
- rozliczania w czasie aktywowanych kosztów akwizycji,
- ujawnień w informacji dodatkowej,

8 grudnia 2011

33

Sprawozdawczość w BION

Nieprawidłowości w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w zakresie c.d.:

- wyceny instrumentów pochodnych
 - brak wiedzy nt. zasad wyceny dokonywanej przez podmioty zewnętrzne, brak opisu przyjętych zasad wyceny w zasadach (polityce) rachunkowości i w sprawozdaniu finansowym,
 - brak weryfikacji otrzymanej wyceny,
 - ryzyko operacyjne, ryzyko wyniku finansowego, ryzyko reputacyjne, ryzyko compliance !!!

8 grudnia 2011

34

Sprawozdawczość w BION

Nieprawidłowości w sprawozdaniach zakładów ubezpieczeń w zakresie c.d.:

- wyceny wg wartości godziwej

WARTOŚĆ GODZIWA **WARTOŚĆ GODZIWA**

8 grudnia 2011

35

Sprawozdawczość w BION

Wytyczne dotyczące pomiaru wartości godziwej

- uwzględnienie wszystkich dostępnych na rynku informacji
- zrozumienie specyfiki wycenianego instrumentu
- ocena dostępnych informacji rynkowych
- zastosowanie modeli matematycznych
 - uwzględnienie aktualnych warunków rynkowych i ryzyka
 - użycie kilku modeli w celu wzajemnego sprawdzenia wyliczeń
 - kalibracja i korekty modelu

8 grudnia 2011

36

Sprawozdawczość w BION

Trzy poziomy pomiaru wartości godziwej wg MSSF

- **POZIOM 1** – kwotowania dla takich samych aktywów lub pasywów z aktywnych rynków
- **POZIOM 2** – dane inne niż kwotowania z aktywnych rynków, które są obserwowalne w sposób bezpośredni lub pośredni
- **POZIOM 3** – dane wejściowe, które nie są oparte na obserwowalnych danych rynkowych

8 grudnia 2011

37

Sprawozdawczość w BION

Wytyczne dotyczące prawidłowości sporządzania sprawozdań finansowych

KONIECZNOŚĆ

- 1. Posiadania aktualnych zasad (polityki) rachunkowości**
- 2. Zrozumienia istoty wycenianych aktywów i zobowiązań**
- 3. Zrozumienia zastosowanych metod wyceny**
- 4. Odpowiedniego ujawnienia w sprawozdaniu finansowym**

8 grudnia 2011

38

Wartość godziwa instrumentów finansowych

14 grudnia 2011 roku

Agenda

- ▶ Typy instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej
- ▶ Początkowe ujęcie aktywów finansowych
- ▶ Wycena w wartości godziwej
- ▶ Ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych

Typy instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej

Kategoria lokat	Metoda wyceny MSR 39	Czy zgodne z UoR?
Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	1) gdy możliwe jest ustalenie wartości godziwej w sposób wiarygodny → wg wartości godziwej 2) gdy nie jest możliwe ustalenie wartości godziwej w sposób wiarygodny → według ceny nabycia , z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości	NIE
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży		
Pożyczki i należności	Wg skorygowanej ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości	TAK
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	Wg skorygowanej ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości	TAK

Początkowe ujęcie aktywów finansowych

- ▶ Zgodnie z MSR 39, zarówno aktywa jak i zobowiązania finansowe powinny być rozpoznane początkowo w wartości godziwej, z uwzględnieniem poniesionych kosztów transakcyjnych.
- ▶ W przypadku instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, są one początkowo ujmowane w wartości godziwej, bez uwzględnienia kosztów transakcyjnych.
- ▶ Są to wymogi odmienne, od wymogów Rozporządzenia o IF, które wymaga, aby instrumenty finansowe były początkowo ujmowane w cenie nabycia, z uwzględnieniem poniesionych kosztów transakcyjnych.

Wycena w wartości godziwej - definicja

- ▶ Wartość godziwa jest kwotą, za jaką dany składnik majątku mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane, na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi nie powiązаныmi ze sobą stronami.
- ▶ Zgodnie z MSSF 13 (obowiązujący dla roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013) wartość godziwa to cena, którą otrzymałby sprzedający składnik aktywów lub zapłaciłby przekazujący zobowiązanie w zwykłej transakcji między uczestnikami rynku dokonanej w dniu wyceny.

Wycena w wartości godziwej – hierarchia metod wyceny

Poziom 1 – ceny kwotowane (bez korekty) na aktywnym rynku dla takich samych aktywów

Poziom 2 – dane wejściowe inne niż ceny kwotowane zaliczane do Poziomu 1, które są obserwowalne na rynku dla składnika aktywów w sposób bezpośredni (tj. jako ceny) lub pośrednio (tj. bazujące na cenach)

Poziom 3 – dane wejściowe do wyceny składnika aktywów, które nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne)

Wycena w wartości godziwej – hierarchia metod wyceny

- ▶ Klasyfikacja produktów strukturyzowanych oraz jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych:
 - ▶ **Instrumenty strukturyzowane**

W przypadku potwierdzenia przez zakład ubezpieczeń (poprzez wgląd do założeń modelu wyceny), że wyceny przekazywane przez podmiot zewnętrzny bazują na danych obserwowalnych na rynku bądź też w przypadku, gdy zakład ubezpieczeń zleca wykonanie niezależnej wyceny innemu specjalistycznemu podmiotowi (w ramach weryfikacji wyceny przekazywanej przez głównego dostawcę wyceny), który w modelu swojej wyceny bazuje na danych obserwowalnych na rynku, instrumenty strukturyzowane powinny być zaklasyfikowane do Poziomu 2.

W przypadku, gdy nie jesteśmy w stanie potwierdzić lub mamy pewność, że wyceny instrumentów strukturyzowanych **nie bazują** na danych obserwowalnych na rynku, instrumenty te powinny zostać zaklasyfikowane do Poziomu 3.
 - ▶ **Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych**
 1. *Poziom 1* – fundusze, których wycena bazuje na publikowanych danych (ceny jednostek uczestnictwa) na aktywnym rynku i wycena inwestycji w fundusz na dzień bilansowy bazuje na opublikowanych danych i nie podlega dodatkowym korektom,
 2. *Poziom 2* – fundusze, których wycena bazuje na danych obserwowalnych na dzień bilansowy; ewentualny wpływ korekt do danych obserwowalnych jest **nieistotny** z perspektywy całej wartości inwestycji w fundusz,
 3. *Poziom 3* – fundusze, których wycena bazuje na danych nieobserwowalnych na dzień bilansowy bądź wpływ korekt do wykorzystywanych danych obserwowalnych jest **istotny** z perspektywy całej wartości inwestycji w fundusz.

Ocena czy dane wykorzystywane do wyceny należy klasyfikować jako dane obserwowalne czy też nieobserwowalne, jak również istotność ich wpływu na wysokość wyceny powinna być przeprowadzana przez spółkę na każdy dzień bilansowy, z uwagi na zmieniające się warunki i okoliczności z okresu na okres.

Wycena w wartości godziwej – aktywny rynek, ceny kwotowane

- ▶ Instrument finansowy jest uważany za notowany na aktywnym rynku, jeśli kwotowane ceny są łatwo i regularnie dostępne z giełdy, od dealera, brokera, grupy branżowej, instytucji usługowej lub uprawnionej do wydawania regulacji, a ceny te reprezentują aktualne i regularnie występujące na rynku transakcje zawierane bezpośrednio pomiędzy stronami.
- ▶ Celem określenia wartości godziwej instrumentu finansowego, będącego przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, jest doprowadzenie do ceny, po której w dniu bilansowym zostałaby zawarta transakcja na tym instrumencie (tj. bez modyfikacji lub „przepakowania”) na najbardziej korzystnym aktywnym rynku, do którego jednostka ma natychmiastowy dostęp.
- ▶ Jednakże, jednostka koryguje cenę ustaloną na bardziej korzystnym rynku, aby odzwierciedlić wszelkie wynikające z ryzyka kredytowego kontrahenta różnice pomiędzy instrumentami będącymi przedmiotem obrotu na tym rynku oraz instrumentem wycenianym.
- ▶ Istnienie publikowanych kwotowań ceny na aktywnym rynku jest najlepszym dowodem wartości godziwej, i jeśli takie kwotowania istnieją, to wykorzystuje się je do wyceny składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wycena w wartości godziwej – charakterystyka aktywnego rynku

- ▶ **Aktywny rynek** – rynek spełniający łącznie następujące warunki:
 - ▶ instrumenty będące przedmiotem obrotu na rynku są jednorodne
 - ▶ z reguły w każdym momencie występują zainteresowani nabywcy i sprzedawcy
 - ▶ ceny są łatwo i regularnie dostępne dla każdej ze stron transakcji
 - ▶ dostępne ceny reprezentują aktualne i regularnie występujące na rynku transakcje zawierane bezpośrednio pomiędzy stronami.
- ▶ Następujące warunki mogą wskazywać, że wybrany rynek nie jest rynkiem aktywnym dla wybranego instrumentu:
 - ▶ znaczny spadek wolumen transakcji oraz aktywności na rynku rozumianej jako częstotliwość transakcji,
 - ▶ duża zmienność cen transakcyjnych w ciągu obserwowanego okresu,
 - ▶ brak dostępu do bieżących cen transakcyjnych.
- ▶ Powyższe warunki to jedynie przesłanki rozpoznania, że mamy do czynienia z rynkiem nieaktywnym i powinny być poddane ocenie spółki pod kątem aktualnych warunków panujących na rynku dla wybranego instrumentu finansowego.

Wycena w wartości godziwej – charakterystyka aktywnego rynku

- ▶ *Przykład:* Akcje spółki X notowane na giełdzie charakteryzują się średnim dziennym wolumenem obrotu na poziomie 100.000 sztuk oraz wartością obrotu na poziomie 10.000.000 PLN. W dniu 31 grudnia 20XX akcje spółki X charakteryzowały się podobnymi wskaźnikami obrotu, tak więc z perspektywy wskaźników obrotu dzień wyceny wykazuje podobną aktywność jak poprzednie dni wyceny.
- ▶ Jednakże w tym dniu miała miejsce tylko jedna transakcja a kurs zamknięcia akcji spółki był znacząco niższy niż w poprzednich dniach wyceny.
- ▶ Kwestie do rozważenia:
 - ▶ Przeprowadzenie jednej dużej transakcji po cenie znacząco niższej niż cena w poprzednich dniach wyceny może świadczyć o wystąpieniu wymuszonej transakcji (np. spółka została zobligowana przez organy nadzoru do zmniejszenia koncentracji w papiery wartościowe jednego emitenta).
 - ▶ Wymuszona transakcja w której sprzedający realizuje transakcje po cenie znacząco odbiegającej od dotychczasowej ceny rynkowej jest podstawą do stwierdzenia, że cena transakcyjna nie jest wartością godziwą dla danego instrumentu finansowego.
 - ▶ Spółka posiadająca w swoim portfelu akcje spółki X powinna rozważyć dokonanie odpowiednich korekt ceny akcji z aktywnego rynku w celu lepszego odzwierciedlenia ich wartości godziwej.

Wycena w wartości godziwej – brak aktywnego rynku, techniki wyceny

- ▶ Jeśli nie istnieje aktywny rynek dla danego instrumentu, jednostka wyznacza wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny. Bez względu na zastosowaną technikę wyceny, spółka powinna uwzględnić ewentualne korekty związane np. z ryzykiem kredytowym emitenta bądź ryzykiem płynności wyemitowanych instrumentów.
- ▶ Do technik wyceny zalicza się
 - ▶ wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych przeprowadzonych bezpośrednio pomiędzy dobrze poinformowanymi, zainteresowanymi stronami, a także, jeśli informacje o nich są dostępne,
 - ▶ odniesienie do bieżącej wartości godziwej innego instrumentu, który jest niemalże taki sam,
 - ▶ analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
 - ▶ modele wyceny opcji.
- ▶ Jeśli istnieje technika wyceny powszechnie stosowana przez uczestników rynku do wyceny instrumentu, a także wykazano, że ta technika dostarcza wiarygodnych oszacowań cen osiąganych w rzeczywistych transakcjach rynkowych, jednostka stosuje tę metodę.

Wycena w wartości godziwej – brak aktywnego rynku, techniki wyceny

- ▶ Wartość godziwa jest szacowana na podstawie rezultatów osiągniętych w wyniku zastosowania techniki wyceny, która w maksymalnym stopniu wykorzystuje dane rynkowe, a w minimalnym stopniu polega na subiektywnych danych specyficznych dla jednostki.
- ▶ Oczekuje się, że technika wyceny doprowadzi do realistycznego oszacowania wartości godziwej, jeśli:
 - ▶ rozsądnie odzwierciedla, jak rynek mógłby wycenić dany instrument; i
 - ▶ dane wejściowe do technik wyceny w sposób rozsądny reprezentują oczekiwania rynkowe oraz miary czynników tworzących relację ryzyka i zwrotu właściwych dla danego instrumentu finansowego.
- ▶ Jednostka dokonuje okresowo kalibracji techniki wyceny i poddaje ją testowi ważności przy zastosowaniu cen pochodzących z możliwych do obserwacji bieżących transakcji rynkowych dla tego samego instrumentu (tj. bez modyfikacji lub przepakowania) lub opartych na innych dostępnych danych rynkowych.

Wycena w wartości godziwej – aktywa związane ze sprzedażą produktów unit-linked

- ▶ **Założenie:** Zakład ubezpieczeń sprzedając produkty typu unit-linked inwestuje pozyskane środki w jednostki funduszy inwestycyjnych.
- ▶ Działania jakie powinien podjąć zakład ubezpieczeń w ramach weryfikacji prawidłowości wartości godziwej posiadanych aktywów:
 - ▶ pozyskać wiedzę na temat portfela inwestycyjnego funduszy inwestycyjnych, których jednostki zostały nabyte,
 - ▶ upewnić się, że składniki portfela inwestycyjnego zostały wycenione według wartości godziwej,
 - ▶ przeprowadzić na bazie dostępnych danych niezależną analizę składników portfela inwestycyjnego funduszu pod kątem identyfikacji przesłanek utraty wartości poszczególnych instrumentów finansowych (np. identyfikacja obligacji skarbowych, które zostały wyemitowane przez kraje o niskich ratingach kredytowych jak Grecja, Portugalia czy Węgry),
 - ▶ uwzględnić korekty wyceny jednostek uczestnictwa wynikające z przeprowadzanego w funduszach badania sprawozdań finansowych przez biegłego rewidenta.
- ▶ **Problemy:** Niedostępność sprawozdań finansowych funduszy w styczniu/lutym. Niektóre powinny być dostępne w marcu, a najpóźniej w kwietniu.

Wycena w wartości godziwej – aktywa związane ze sprzedażą produktów unit-linked

- ▶ Ryzyka związane z odmiennym podejściem do wyceny aktywów pomiędzy funduszami inwestycyjnymi a zakładem ubezpieczeń
Zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych dłużne papiery wartościowe wycenia się w skorygowanej cenie nabycia podczas, gdy Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji mówi, że lokaty, których ryzyko ponosi ubezpieczający wyceniane są według wartości godziwej.
 - ▶ **Ryzyko podatkowe**
Jako, że wartość rezerw technicznych dla produktów na ryzyko ubezpieczającego odzwierciedlona jest przez poziom aktywów finansowych odpowiadających tym produktom, to w związku z odmiennym podejściem do wyceny powstaje różnica czasowa w rozpoznawanych przez zakład ubezpieczeń podatkowych zyskach/stratach związanych z ruchem na rezerwach technicznych.
 - ▶ **Ryzyko reputacyjne**
Związane z prawidłowością realizacji przydzielania i wykupu jednostek dla produktów unit-linked realizowanych na zlecenie klientów. Przy odmiennym wycenieniu pojawia się ryzyko przydzielania innej liczby jednostek lub wykupu jednostek po innej wartości jednostki.
 - ▶ **Ryzyko regulacyjne**
Powiązane z ryzykiem reputacyjnym i potencjalnym działaniem zakładu ubezpieczeń na szkodę klientów.

Ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych według MSSF – ujawnienia założeń

- ▶ Ujawniając informacje o wartościach godziwych jednostka ujawnia również:
 - ▶ czy wartości godziwe ujęte lub ujawnione w sprawozdaniu finansowym ustala się, w całości lub częściowo, wykorzystując technikę wyceny opartą na założeniach, których nie potwierdzają ceny weryfikowalnych bieżących transakcji rynkowych dotyczących tego samego instrumentu (tzn. bez zmian ani restrukturyzacji), a nie opartą na dostępnych weryfikowalnych danych rynkowych; w przypadku wartości godziwych niewykazanych w sprawozdaniu finansowym - jeżeli zmiana jednego lub więcej z tych założeń i przyjęcie innych racjonalnych możliwych założeń alternatywnych spowodowałyby istotną zmianę wartości godziwej - jednostka zobowiązana jest wskazać ten fakt i ujawnić skutki przedmiotowych zmian; dla tego celu istotność ustala się w odniesieniu do wyniku finansowego oraz do aktywów lub zobowiązań ogółem, lub - w przypadku gdy zmiany wartości godziwej ujmowane są w kapitale własnym - do kapitału własnego ogółem;
 - ▶ jeżeli powyższe ma zastosowanie - całkowitą kwotę zmiany wartości godziwej oszacowanej przy użyciu techniki wyceny, która została ujęta w wyniku finansowym w danym okresie.

Ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych według MSSF – ujawnienia założeń

- ▶ Ujawniając informacje o wartościach godziwych jednostka ujawnia również:
 - ▶ metody oraz - w przypadku wykorzystania techniki wyceny - założenia przyjęte przy ustalaniu wartości godziwych poszczególnych kategorii aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych; przykładowo, w stosownych przypadkach, jednostka ujawnia informacje o założeniach dotyczących wysokości rozliczeń międzyokresowych czynnych, szacunkowych strat kredytowych, stóp procentowych oraz stóp dyskontowych;
 - ▶ czy wartości godziwe ustala się, w całości lub częściowo, bezpośrednio poprzez odniesienie do publikowanych notowań cen z aktywnego rynku lub czy szacuje się ją wykorzystując technikę wyceny.

Ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych według MSSF – z uwzględnieniem poziomów

- ▶ Wymagane ujawnienia transferów pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej, w podziale na klasy:
 - ▶ Istotne reklasyfikacje pomiędzy Poziomem 1 i Poziomem 2, wraz z przyczynami tych transferów
 - ▶ Dla Poziomu 3, uzgodnienie pomiędzy bilansem otwarcia a bilansem zamknięcia, w tym:
 - ▶ Uzgodnienie pomiędzy bilansem otwarcia a bilansem zamknięcia, obejmujące zyski/straty za okres, zakupy, sprzedaż, emisje i kompensaty oraz przesunięcia do i z Poziomu 3;
 - ▶ Łączną kwotę zysków lub strat za okres w podziale na te rozpoznane w RZiS i w kapitale;
 - ▶ Zakupy, sprzedaż, emisje i kompensaty (odrębnie dla każdego typu przesunięcia, nie netto);
 - ▶ Transfery do i z Poziomu 3, przy czym przesunięcia „istotne” powinny być ujawnione odrębnie, z podaniem ich przyczyn.

Ujęcie i wycena kontraktów inwestycyjnych w tym instrumentów strukturyzowanych

14 grudnia 2011

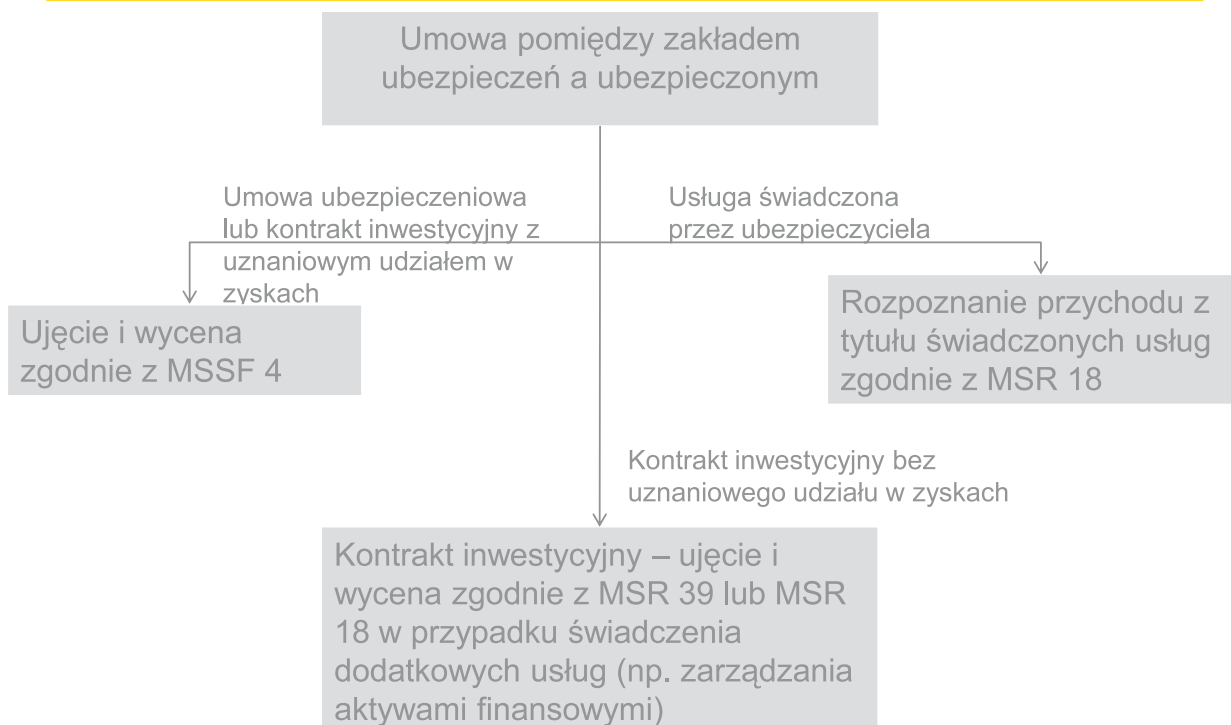
Definicje

- ▶ Ustawa o rachunkowości – Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości
- ▶ Rozporządzenie o instrumentach finansowych – Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych
- ▶ Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości – Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń
- ▶ PSR – Polskie Standardy Rachunkowości
- ▶ MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej

Produkty ubezpieczeniowe – różnice w ujęciu księgowym pomiędzy PSR a MSSF

- ▶ Zakłady ubezpieczeń sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF muszą dokonać klasyfikacji oferowanych produktów na ubezpieczeniowe i inwestycyjne
- ▶ Powyższe wynika z definicji umowy ubezpieczeniowej zawartej w MSSF (umowa taka musi przenosić na zakład ubezpieczeń **znaczące ryzyko ubezpieczeniowe**)
- ▶ Zakłady ubezpieczeń sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z PSR nie mają obowiązku dokonywania takiej klasyfikacji, ponieważ wszystkie umowy są umowami ubezpieczeniowymi

Klasyfikacja kontraktów inwestycyjnych w MSSF

Ujęcie księgowo kontraktów z nieznaczącym ryzykiem ubezpieczeniowym w MSSF

- ▶ W przypadku zakwalifikowania produktów jako inwestycyjne, zakład ubezpieczeń musi wyśięgować składkę, odszkodowania oraz koszty akwizycji ujęte uprzednio w rachunku wyników i wycenić je jak zobowiązanie finansowe (w zależności od rodzaju kontraktu finansowego: skorygowaną ceną nabycia przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej uwzględniając wszelkie przepływy pieniężne, które takie umowy wygenerują lub w wartości godziwej)

Klasyfikacja kontraktów w MSSF wpływa istotnie na wysokość składki prezentowanej przez zakłady ubezpieczeń w sprawozdaniach finansowych

Koszty pozyskania kontraktu inwestycyjnego

- ▶ Alokacja kosztów pozyskania kontraktu inwestycyjnego
 - ▶ część depozytowa vs część opcyjna
 - ▶ świadczenie usługi zarządzania aktywami finansowymi i powstanie instrumentu finansowego
- ▶ Rozkładanie kosztów pozyskania kontraktu inwestycyjnego w czasie vs ich jednorazowe rozpoznanie w rachunku wyników
 - ▶ zakres świadczonych przez ubezpieczyciela usług w związku z zawartym kontraktem inwestycyjnym
 - ▶ techniki wyceny stosowane do wyceny aktywów i zobowiązań finansowych związanych z kontraktem inwestycyjnym

Ujęcie wyniku przeszacowania kontraktów inwestycyjnych

PSR

- ▶ Skutki zmiany wartości zobowiązania wobec klienta ujmowane są w technicznym rachunku zysków i strat jako zmiana stanu rezerw techniczno – ubezpieczeniowych

MSSF

- ▶ Skutki zmiany wartości zobowiązania wobec klienta odnoszone są do rachunku wyników (zakład ubezpieczeń może wyodrębnić linię, w której zaprezentuje wynik netto z wyceny kontraktów inwestycyjnych – łącznie z aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej, jak i zobowiązań wycenianych skorygowaną ceną nabycia lub zaprezentować poszczególne elementy rozłącznie – konieczne jest odpowiednie opisanie zastosowanego podejścia w polityce rachunkowości)

Produkty strukturyzowane – konstrukcja (1)

- ▶ Najczęściej spotykane są dwa rodzaje produktów strukturyzowanych
 - ▶ Typ 1 – będące połączeniem dwóch elementów: depozytu lub obligacji zerokuponowej – części odpowiedzialnej za ochronę wpłaconego kapitału oraz opcji – części, która może wygenerować w przyszłości dodatkowe zyski, lub
 - ▶ Typ 2 – składające się z jednego instrumentu finansowego – depozytu / certyfikatu strukturyzowanego, którego wycena zależy od wartości instrumentu bazowego

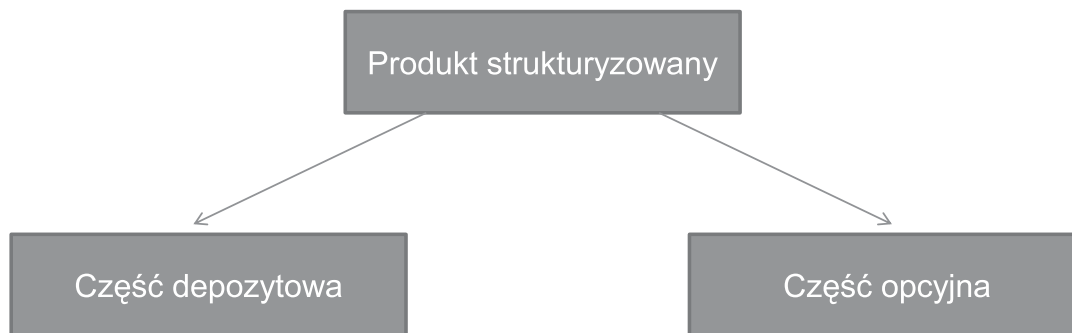
Produkty strukturyzowane – konstrukcja (2)

- ▶ W produktach strukturyzowanych typu 1 element gwarantowany nabywany jest najczęściej za 85% - 95% wpłaconego kapitału (na koniec życia produktu daje inwestorowi gwarancję odzyskania 100% zainwestowanego kapitału), natomiast opcja dająca możliwość wygenerowania dodatkowego zysku w przypadku spełnienia się określonego scenariusza (wzrost cen surowców, indeksów, spadek cen nieruchomości na rynku europejskim itd.) nabywana jest za pozostałe 5% - 15%
- ▶ W produktach strukturyzowanych typu 2 cała kwota wpłaconego kapitału inwestowana jest w depozyt / certyfikat strukturyzowany, którego wycena zależy od wartości instrumentu bazowego, którym zwykle jest indeks giełdowy lub towarowy, najczęściej zagraniczny

Produkty strukturyzowane – zminimalizowanie ryzyka finansowego

- ▶ Zakłady ubezpieczeń w celu zminimalizowania ryzyka związanego z wyemitowanym dla klienta instrumentem strukturyzowanym, nabywa na rynku instrumenty odwzorowujące schemat wypłaty z wyemitowanego instrumentu
- ▶ Zakupiony depozyt zapewnia w przyszłości wypłatę gwarantowanego kapitału dla klienta, jest też źródłem zysku ze względu na różnicę w oprocentowaniach (możliwe inne źródła zysku, jak np. opłata wstępna)
- ▶ Nabycie opcji o charakterystyce identycznej z tą wystawioną klientowi w istotnym stopniu eliminuje wpływ przeszacowań tych instrumentów na wynik finansowy zakładu ubezpieczeń

Produkty strukturyzowane – ujęcie w PSR

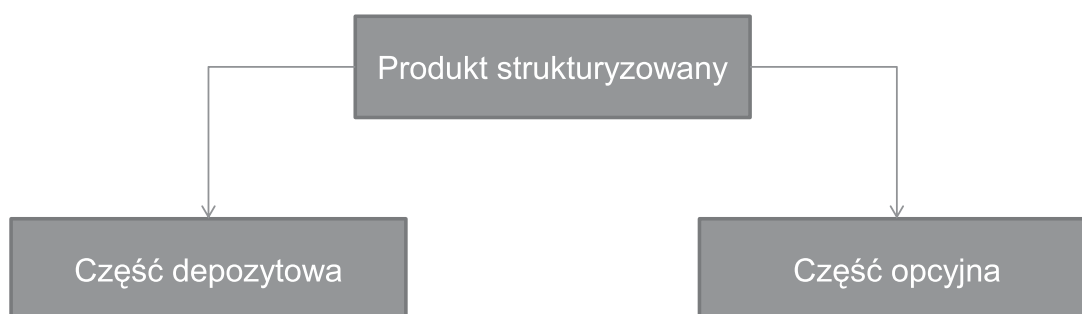

Zobowiązanie wynikające z wystawionego klientowi instrumentu finansowego w części odpowiadającej gwarantowanemu elementowi ujmowane jest jako rezerwa ubezpieczeń na życie

Zobowiązanie wynikające z wystawionego klientowi instrumentu finansowego w części odpowiadającej opcji stanowi część rezerwy ubezpieczeń na życie, jednak zgodnie z ostatnimi interpretacjami KNF, prezentowane jest razem z rezerwą ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający (stopa zwrotu z polisy zależy od określonych indeksów)

Produkty strukturyzowane – ujęcie w MSSF

Produkty strukturyzowane często nie spełniają definicji kontraktu ubezpieczeniowego zgodnie z MSSF

Zobowiązanie ujmowane jest jako zobowiązania finansowe wyceniane zamortyzowanym kosztem zgodnie z MSR 39

Zobowiązanie ujmowane jest jako zobowiązania finansowe z tytułu wyemitowanych instrumentów pochodnych zgodnie z MSR 39

Produkty strukturyzowane – wycena części depozytowej

PSR

- ▶ Zakład ubezpieczeń tworzy rezerwę ubezpieczeń na życie w kwocie odpowiadającej zdyskontowanej wartości oczekiwanej części gwarantowanej wystawionego instrumentu finansowego uwzględniając odpowiednie czynniki, jak np. ryzyko śmierci

Kwestia rozpoznania w księgach zysku na produktach strukturyzowanych – rozłożenie w czasie vs rozpoznanie od razu w rachunku wyników

MSSF

- ▶ Najczęściej wycena według skorygowanej ceny nabycia przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej (istnieje możliwość wyceny w wartości godziwej, tzw. „fair value option”)
- ▶ Wyliczenie efektywnej stopy procentowej powinno obejmować wszelkie opłaty i przepływy płacone (koszty transakcji) lub otrzymywane (prowizje pobrane) przez strony umowy

Produkty strukturyzowane – wycena opcji

PSR

- ▶ Kwota rezerwy ubezpieczeń na życie odpowiadająca wartości godziwej opcji

MSSF

- ▶ Zgodnie z MSR 39 instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej

Ustalenie wartości godziwej opcji – dotychczasowa praktyka rynkowa

- ▶ W praktyce różny zakres weryfikacji wycen otrzymywanych od banków przez zakłady ubezpieczeń
- ▶ Zakłady ubezpieczeń do wyceny swoich zobowiązań często wykorzystują wycenę opcji otrzymaną od banków inwestycyjnych będących emitentami tych instrumentów
- ▶ Oczekiwanie KNF – istnienie efektywnych procedur weryfikacji wycen otrzymywanych od banków będących emitentami opcji

Produkty strukturyzowane – prezentacja w sprawozdaniu – PSR

- ▶ Zobowiązanie wobec klienta wynikające z zawartej umowy prezentowane jest w pozycji C.II (element gwarantowany) oraz C.VIII (element opcyjny) pasywów bilansu
- ▶ Aktywa odpowiadające wartości wystawionego instrumentu finansowego prezentowane są w następujący sposób:
 - ▶ część odpowiadająca elementowi opcyjnemu instrumentu strukturyzowanego prezentowana jest w pozycji C aktywów bilansu „aktywa netto zakładu ubezpieczeń, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający”
 - ▶ w pozycji tej ujmuje się poza aktywami, których wartość jest wykorzystywana do wyceny wartości zysku z umów ubezpieczenia związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, aktywa służące pokryciu zobowiązań, które są ustalane w stosunku do określonych indeksów
 - ▶ część odpowiadająca elementowi gwarantowanemu instrumentu strukturyzowanego prezentowana jest w pozycji B.III.6 aktywów bilansu „lokaty terminowe w instytucjach kredytowych”

Prezentacja wymuszona przez Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości – merytorycznie powinno być inaczej

Produkty strukturyzowane – prezentacja w sprawozdaniu – MSSF

- ▶ Zobowiązanie wobec klienta wynikające z zawartej umowy prezentowane jest jako zobowiązania finansowe w bilansie (wyceniane zamortyzowanym kosztem lub w wartości godziwej)
- ▶ Aktywa odpowiadające wartości wystawionego instrumentu finansowego prezentowane są w następujący sposób:
 - ▶ część odpowiadająca elementowi opcynemu instrumentu strukturyzowanego prezentowana jest w aktywach finansowych przeznaczonych do obrotu
 - ▶ część odpowiadająca elementowi gwarantowanemu instrumentu strukturyzowanego prezentowana jest w aktywach finansowych jako pożyczki i należności

Utrata wartości instrumentów finansowych

14 grudnia 2011 roku

Ogólne zasady Okoliczności wskazujące na utratę wartości wg PSR

- Ustawa o Rachunkowości wskazuje, że „trwała utrata wartości zachodzi wtedy, gdy istnieje **duże prawdopodobieństwo**, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych”.
- Z kolei Rozporządzenie w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji mówi, że „przy ustalaniu trwałej utraty wartości aktywów finansowych zakład ubezpieczeń oraz zakład reasekuracji **uwzględnia sytuację finansową podmiotów**, w których te aktywa zostały ulokowane, a w **szczególności spadek wartości aktywów netto tych podmiotów**, zaistniały pomiędzy dniem ich nabycia a dniem bilansowym, przypadający na posiadane przez zakład ubezpieczeń albo zakład reasekuracji aktywa finansowe”.

Ogólne zasady Okoliczności wskazujące na utratę wartości wg PSR

- Szerszy zakres okoliczności wskazujących na utratę wartości przedstawia Krajowy Standard Rachunkowości nr 4 „Utrata wartości aktywów”, który wymienia m.in.:
 - wystąpienie negatywnych zmian w środowisku technologicznym, rynkowym, gospodarczym, prawnym i innym, w którym działają emitenci instrumentów finansowych posiadanych przez jednostkę, jej dłużnicy i inni kontrahenci, a które powodują w ich działalności znaczące trudności finansowe lub innej natury,
 - niedotrzymanie warunków umowy przez emitentów, dłużników lub innych kontrahentów i niespłacenie albo zaleganie ze spłatą należnych odsetek lub nominalnej wartości składnika aktywów,
 - wystąpienie wysokiego prawdopodobieństwa likwidacji, upadłości lub restrukturyzacji działalności emitentów, dłużników lub innych kontrahentów,
 - zanik aktywnego rynku na posiadane składniki aktywów, z powodu trudności finansowych lub innych dotyczących emitentów, dłużników lub innych kontrahentów z tym składnikiem związanych (przy czym zanik aktywnego rynku z powodu wycofania z obrotu danego instrumentu finansowego, dobra lub świadczenia wynikający z przesłanek gospodarczych a niewymuszony trudnościami, nie jest dowodem utraty wartości aktywów posiadanych przez jednostkę),
 - wystąpienie **znaczącego i przedłużającego** się spadku wartości aktywów (rynkowej, godziwej, ustalonej zgodnie z metodą praw własności lub w skorygowanej cenie nabycia) poniżej wartości ustalonej przy ich wprowadzeniu do ksiąg rachunkowych jednostki (nie uważa się za utratę wartości w rozumieniu Standardu krótkoterminowego spadku wartości składnika aktywów).

Ogólne zasady tworzenia odpisów aktualizujących wg PSR

Jeśli nastąpi zdarzenie zmniejszające wartość oczekiwanych przepływów:

Wysokość odpisu aktualizującego wartość aktywów finansowych	
Aktywa wyceniane w skorygowanej cenie nabycia	Różnica pomiędzy wartością tych aktywów wynikająca z ksiąg rachunkowych na dzień wyceny i możliwą do odzyskania kwotą. Kwotę możliwą do odzyskania stanowi bieżąca wartość przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę, zdyskontowana za pomocą efektywnej stopy procentowej, którą jednostka stosowała dotychczas, wyceniając przeszacowywany składnik aktywów finansowych lub portfel podobnych składników aktywów finansowych
Aktywa wyceniane w wartości godziwej	Różnica między ceną nabycia składnika aktywów i jego wartością godziwą ustaloną na dzień wyceny, z tym że przez wartość godziwą dłużnych instrumentów finansowych na dzień wyceny rozumie się bieżącą wartość przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę zdyskontowaną za pomocą bieżącej rynkowej stopy procentowej stosowanej do podobnych instrumentów finansowych. W sytuacji spadku wartości godziwej poniżej ceny nabycia, która nie została uznana przez Spółkę za utratę wartości, spadek ten powinien być rozpoznany w kapitale z aktualizacji wyceny. W momencie uznania spadku wartości godziwej jako utraty wartości aktywa, stratę skumulowaną do tego dnia ujętą w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny zalicza się do kosztów finansowych w kwocie nie mniejszej niż wynosi odpis, pomniejszony o część bezpośrednio zaliczoną do kosztów finansowych.
Pozostałe aktywa finansowe wyceniane w cenie nabycia	Różnica między wartością składnika aktywów wynikająca z ksiąg rachunkowych i bieżącą wartością przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę, zdyskontowaną za pomocą bieżącej rynkowej stopy procentowej stosowanej do podobnych instrumentów finansowych.

Ogólne zasady Okoliczności wskazujące na utratę wartości wg MSSF

- Utrata wartości instrumentu finansowego następuje tylko i wyłącznie w sytuacji, gdy zaistniały obiektywne okoliczności wskazujące na utratę wartości na skutek jednego lub większej ilości przeszłych zdarzeń, które wystąpiły po początkowym rozpoznaniu instrumentu finansowego.
- MSR 39 wymienia przykłady uznawane za obiektywną okoliczność wskazującą na utratę wartości. Są to:
 - znaczące kłopoty finansowe dłużnika,
 - niewypełnienie postanowień umowy (np. niezapłacenie odsetek lub nominału),
 - restrukturyzacja umów kredytowych / pożyczek,
 - wysokie prawdopodobieństwo, że dłużnik zostanie postawiony w stan upadłości lub zostanie poddany innej podobnej reorganizacji,
 - likwidacja aktywnego rynku dla analizowanego aktywa z powodu trudności finansowych,
 - dla grupy aktywów:
 - niekorzystne zmiany w statusie płatności dla dłużników z danej grupy,
 - warunki ekonomiczne, które są skorelowane z ryzykiem wystąpienia utraty wartości aktywów w danej grupie.

Ogólne zasady Okoliczności wskazujące na utratę wartości wg MSSF

- Zakres zdarzeń wskazujących na utratę wartości wykracza poza zdarzenia polegające na nieterminowym regulowaniu zobowiązań przez kredytobiorcę (tj. nie ogranicza tworzenia odpisów tylko do takich zdarzeń).
- Z drugiej strony nieterminowe regulowanie zobowiązań przez dłużnika nie musi automatycznie powodować utworzenia odpisów (np. dłużnik reguluje każdorazowo wszystkie swoje zobowiązania, ale po ustalonym terminie zapłaty, co jest spowodowane nieodpasowaniem u dłużnika terminów przychodzących i wychodzących przepływów pieniężnych)
- Spadek ratingu kredytowego jednostki nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami.
- Spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej kosztu lub zamortyzowanego kosztu nie koniecznie jest potwierdzeniem utraty wartości (np. spadek wartości godziwej inwestycji w instrument dłużny, który wynika ze wzrostu stopy procentowej wolnej od ryzyka).
- **Znaczący lub przedłużający się spadek wartości godziwej** inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu również stanowi obiektywny dowód utraty wartości.
- Spółka w swoim sprawozdaniu finansowym musi jasno opisać, jakie warunki zostały przyjęte w celu określenia znaczącego i przedłużającego się spadku wartości godziwej.

Ogólne zasady tworzenia odpisów aktualizujących wg MSSF

Jeśli wystąpią obiektywne przesłanki utraty wartości to spółka powinna zastosować następujące zasady:

Wysokość odpisu aktualizującego wartość aktywów finansowych	
Aktywa wyceniane w skorygowanej cenie nabycia	Różnica pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione np. odsetki należne za przyszłe okresy sprawozdawcze), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (tj. efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu).
Aktywa wyceniane po koszcie	Różnica pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.
Aktywa dostępne do sprzedaży	<p>Jeśli zmniejszenie wartości godziwej składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży ujmowane było bezpośrednio w kapitale własnym to skumulowane straty ujęte w innych całkowitych dochodach wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku wyników, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony ze sprawozdania z sytuacji finansowej.</p> <p>Kwota skumulowanych strat, która zostaje przeniesiona z kapitału własnego do rachunku wyników, stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku wyników.</p>

Odwracanie odpisów z tytułu utraty wartości

► Odwracanie utraty wartości według PSR

„ W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego wartość aktywów, w tym również odpisu z tytułu trwałej utraty wartości, równowartość całości lub odpowiedniej części uprzednio dokonanego odpisu aktualizującego zwiększa wartość danego składnika aktywów i podlega zaliczeniu odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych lub przychodów finansowych „

- W przypadku instrumentów finansowych klasyfikowanych do aktywów dostępnych do sprzedaży odwrócenie odpisu przez wynik finansowy następuje **do wysokości** rozpoznanego wcześniej odpisu aktualizującego. Wzrost wartości instrumentu ponad wartość rozpoznanego wcześniej odpisu aktualizującego powinien zostać rozpoznanym **w kapitale z aktualizacji wyceny**.

Odwracanie odpisów z tytułu utraty wartości

- ▶ **Odwracanie utraty wartości według MSSF**
 - ▶ MSR 39 dopuszcza możliwość odwracania odpisów aktualizujących, za wyjątkiem:
 - ▶ odpisów aktualizujących wartość firmy (MSR 36.124)
 - ▶ odpisów aktualizujących wartość kapitałowych aktywów finansowych, które nie są wyceniane według wartości godziwej (MSR 39.66)
 - ▶ W przypadku kapitałowych instrumentów finansowych klasyfikowanych do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, odwrócenie utraty wartości jest możliwe, ale nie przez rachunek zysków i strat, tylko przez kapitał z aktualizacji wyceny.
W przypadku dłużnych instrumentów finansowych, kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.
 - ▶ W przypadku instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, odwrócenie utraty wartości jest możliwe, ale nie może skutkować zwiększeniem wartości bilansowej składnika aktywów finansowych ponad kwotę, która stanowiłaby zamortyzowany koszt tego składnika w sytuacji, gdyby ujęcie utraty wartości w ogóle nie miało miejsca. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odwracanie odpisów z tytułu utraty wartości

- ▶ W sytuacji gdy cena bieżąca instrumentu w dłuższym okresie będzie kształtować się na relatywnie stabilnym poziomie (choć nadal poniżej wartości nabycia) istnieje możliwość odwrócenia w rachunek wyników pewnej części dokonanego odpisu.
- ▶ **Przykład:**
 - ▶ Zakład ubezpieczeń sporządzający sprawozdania finansowe zgodnie Polskimi Standardami Rachunkowości nabył w 20X1 roku do portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży 100 akcji spółki X po 1000 PLN każda (łącznie wartość nabycia to 100.000 PLN).
 - ▶ W 20X2 roku cena akcji spadła do 800 PLN i zostały rozpoznane przesłanki utraty wartości akcji. Tym samym rozpoznano odpis z tytułu utraty wartości w wysokości 20.000 PLN.
 - ▶ W 20X3 roku akcje spółki sukcesywnie wzrastały osiągając na koniec roku cenę w wysokości 900 PLN za akcję.
 - ▶ W ciągu całego 20X4 akcje spółki utrzymują swój kurs na poziomie 900 PLN za akcję. Ponadto dane finansowe oraz publikowane informacje dotyczące funkcjonowania spółki X wskazują na dalszą perspektywę wzrostu cen akcji.
 - ▶ Z uwagi na fakt, że cena akcji spółki X przez okres roku utrzymywała się na poziomie 900 PLN, zakład postanowił dokonać częściowego odwrócenia rozpoznanej utraty wartości w wysokości 10.000 PLN (tj. wartość wynikająca z różnicy pomiędzy ceną 800 PLN a ceną 900 PLN za akcję spółki X) i odnieść je w rachunek zysków i strat.
 - ▶ Zgodnie z MSSF 39 odwrócenie rozpoznanej utraty wartości dla instrumentów kapitałowych nie może zostać przeprowadzone przez rachunek zysków i strat. Wzrost wartości powinien być rozpoznany w kapitale z aktualizacji wyceny.

Analiza przesłanek utraty wartości z perspektywy zamknięcia roku 2011

- W trakcie okresowego przeprowadzania analizy przesłanek utraty wartości spółka powinna wziąć pod uwagę przeprowadzenie następujących procedur:
 - dokonać oceny czy spadek wartości godziwej inwestycji klasyfikowanych do portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży poniżej ich kosztu nabycia jest znaczny *lub* przedłużający się. Jednostka powinna ustalić kryteria np. progi, przekroczenie których może wskazywać na utratę wartości. Takie kryteria powinny być stosowane w sposób spójny w poszczególnych okresach. Każdą inwestycję należy oceniać indywidualnie. Jednak, w naszej ocenie spadek wartości godziwej **o mniej niż 10%** powinien być zazwyczaj uznany jako **nieznaczący** a spadek **o powyżej 20% - jako znaczący** (dla instrumentów mniej płynnych może to być próg np. 30%). Podobnie spadek wartości godziwej utrzymujący się przez okres **krótszy niż 6 miesięcy** zazwyczaj nie powinien być uznany jako przedłużający się, a utrzymujący się **ponad 12 miesięcy** – powinien być zazwyczaj uznany jako przedłużający się.
 - zidentyfikować istnienie w portfelu inwestycyjnym zakładu ubezpieczeń (zarówno portfela na ryzyko zakładu jak i ubezpieczającego) papierów skarbowych wyemitowanych przez następujące kraje europejskie – Grecja, Włochy, Irlandia, Portugalia i Hiszpania oraz ocenić ryzyko utraty wartości tych papierów.
 - w kontekście nienotowanych instrumentów finansowych dokonać analizy aktualnych danych finansowych emitentów wraz z oceną realizacji budżetów finansowych i ogólną sytuację finansową przez te jednostki.
 - w przypadku dłużnych papierów wartościowych emitentów dla których zostały zidentyfikowane przesłanki utraty wartości, dokonać analizy zabezpieczeń tych papierów dłużnych (np. możliwe gwarancje podmiotów trzecich).

Analiza przesłanek utraty wartości z perspektywy zamknięcia roku 2011

- W naszej opinii biorąc pod uwagę aktualną sytuację ekonomiczną Grecji jak również podjęte decyzje w zakresie restrukturyzacji długu greckiego, wszystkie rządowe papiery dłużne Grecji powinny zostać objęte odpisem z tytułu utraty wartości bez względu na termin ich zapadalności.
- W przypadku greckich obligacji objętych planem restrukturyzacji, a które w spółkach zostały zaklasyfikowane do aktywów utrzymywanych do terminu zapadalności, powinno się dokonać ich przeklasyfikowania do aktywów dostępnych do sprzedaży.
- W chwili obecnej brak jest jednoznacznych przesłanek do rozpoznania utraty wartości na obligacjach skarbowych wyemitowanych przez inne państwa europejskie.
- Zwracamy jednak uwagę, że dynamicznie zmieniające się warunki ekonomiczne w Europie mogą wpłynąć na zmianę decyzji co do konieczności rozpoznania utraty wartości na papierach wartościowych emitowanych przez inne kraje europejskie.

Wycena i prezentacja instrumentów finansowych wg MSSF – przykład utraty wartości instrumentu AFS

Utrata wartości instrumentów finansowych (w tym przypadku akcji) klasyfikowanych do portfela AFS

Założenia:

Cena nabycia papieru udziałowego: 100

Wartość godziwa 30.09.2010: 90

Wartość godziwa 31.12.2010: 80

Wartość godziwa 31.03.2011: 101

Wartość godziwa 30.06.2011: 95

W jaki sposób Spółka powinna ująć wycenę tego instrumentu finansowego w księgach?

Odpowiedź zależy od przyjętej przez Spółkę polityki (zasad) rachunkowości czy w powyższej sytuacji występuje utrata wartości, czy nie. Dlatego na kolejnych slajdach prezentowane są 2 rozwiązania.

Wycena i prezentacja instrumentów finansowych wg MSSF – przykład utraty wartości instrumentu AFS

Utrata wartości instrumentów finansowych klasyfikowanych do portfela AFS (Rozwiązanie 1)

Założenie:

Spółka uznaje, zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości, że nastąpiła utrata wartości instrumentu finansowego.

Na dzień 30.09.2010

Dt Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 10
Ct Lokaty (BS) 10

Na dzień 31.12.2010 (rozpoznanie odpisu)

Dt Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat (RZIS) 20
Ct Lokaty (BS) 10
Ct Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 10

Na dzień 31.03.2011

Dt Lokaty (BS) 21
Ct Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 21

Uwaga: Zgodnie z MSSF, nie wolno odwracać utraty wartości instrumentów kapitałowych przez rachunek zysków i strat. Dlatego według MSSF wzrost wartości aktywów finansowych powiększyłby kapitał z aktualizacji wyceny.

Na dzień 30.06.2011

Dt Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 6
Ct Lokaty (BS) 6

Wycena i prezentacja instrumentów finansowych wg MSSF – przykład utraty wartości instrumentu AFS

Utrata wartości instrumentów finansowych klasyfikowanych do portfela AFS (Rozwiązanie 2)

Założenie:

Spółka uznaje, zgodnie z przyjętymi zasadami rachunkowości, że nie nastąpiła utrata wartości instrumentu finansowego.

Na dzień 30.09.2010

Dt Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 10

Ct Lokaty (BS) 10

Na dzień 31.12.2010

Dt Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 10

Ct Lokaty (BS) 10

Na dzień 31.03.2011

Dt Lokaty (BS) 21

Ct Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 21

Na dzień 30.06.2011

Dt Kapitał z aktualizacji wyceny (BS) 6

Ct Lokaty (BS) 6

Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

14 grudnia 2011

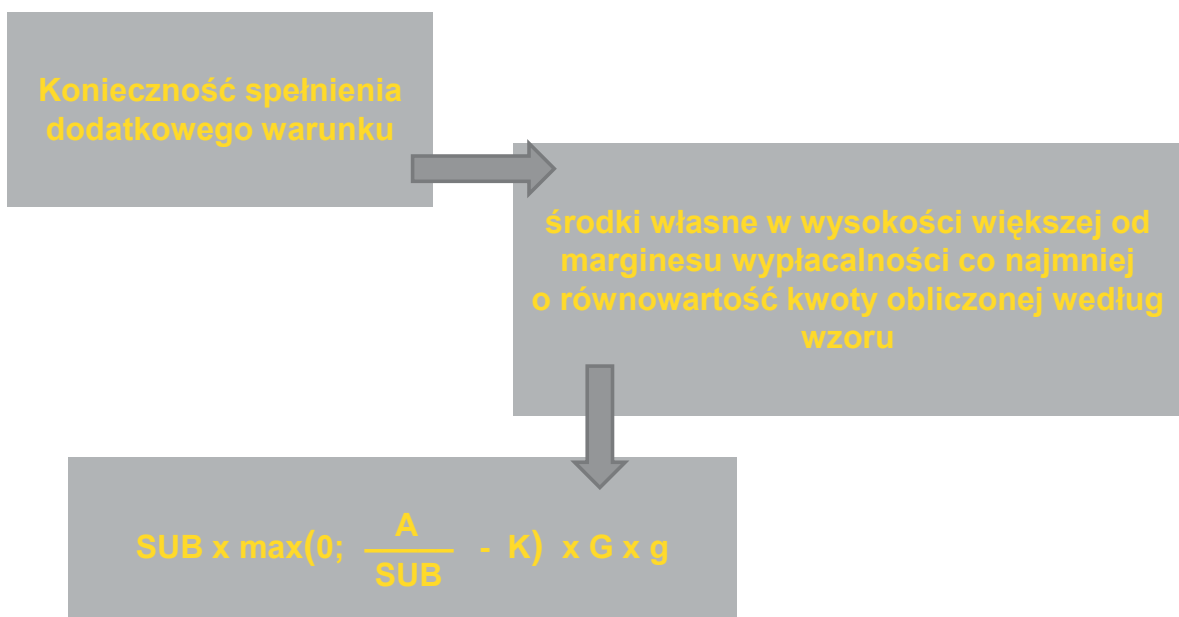
Zgoda na uznawanie aktywów niewymienionych w Ustawie za aktywa na pokrycie rezerw

- ▶ Konieczność uzyskania zgody KNF w przypadku klasyfikowania aktywów innych niż wymienione w Ustawie o działalności ubezpieczeniowej jako aktywa na pokrycie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych
- ▶ Warunek – aktywa te są związane z nowymi instrumentami finansowymi
- ▶ W decyzji udzielającej zezwolenia KNF określa warunki dopuszczalności uznawania tych aktywów za aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych

Zgoda na uznawanie aktywów niewymienionych w Ustawie za aktywa na pokrycie rezerw (2)

- ▶ Coraz więcej zakładów ubezpieczeń zwraca się do KNF o zgodę na zaklasyfikowanie aktywów innych niż wymienione w Ustawie o działalności ubezpieczeniowej jako aktywa na pokrycie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych ze względu na wprowadzenie do oferty produktów strukturyzowanych
- ▶ Zezwolenia dotyczą najczęściej opcji lub certyfikatów strukturyzowanych
- ▶ KNF wydaje zgodę dla konkretnych aktywów, o które zakład ubezpieczeń wnioskował – w przypadku wprowadzania nowych produktów o podobnej konstrukcji, zakład ubezpieczeń musi każdorazowo wystąpić o zgodę do KNF

Zezwolenie KNF a zwiększona koncentracja aktywów w jednym podmiocie

Elementy wzoru na dodatkowy wymóg kapitałowy (1)

$$\frac{A}{SUB}$$

udział aktywów ulokowanych w danym podmiocie, na które zakład ubezpieczeń otrzymał zezwolenie KNF powiększonych o wartość instrumentu finansowego, o zezwolenie dla którego zakład ubezpieczeń się ubiega, w sumie bilansowej zakładu ubezpieczeń

SUB

suma bilansowa zakładu ubezpieczeń

Elementy wzoru na dodatkowy wymóg kapitałowy (2)

K

maksymalny limit koncentracji aktywów ulokowanych w danym podmiocie, w odniesieniu do których KNF może wydać zezwolenie – zależny od aktualnego ratingu

- 5% dla ratingu od „AAA” do „A”
- 3% dla ratingu „BBB” lub niższego oraz w przypadku braku ratingu

G

dodatkowy wymóg kapitałowy związany z przekroczeniem limitu koncentracji określonego przez współczynnik K, zależny także od ratingu danego podmiotu:

- ▶ 15% dla ratingu „AAA” lub „AA”
- ▶ 18% dla ratingu „A”
- ▶ 30% dla ratingu „BBB”
- ▶ 73% dla ratingu „BB” lub niższego oraz w przypadku braku ratingu

Elementy wzoru na dodatkowy wymóg kapitałowy (3)

g

mnożnik modyfikujący, za pomocą którego KNF może, w oparciu o posiadane informacje nadzorcze, dokonać modyfikacji wysokości dodatkowych środków własnych w związku z ryzykiem obniżenia się ratingu emitenta

- ▶ Przedstawionego wcześniej wzoru nie stosuje się w przypadku, gdy produkt strukturyzowany ma formę Ubezpieczeniowego Funduszu Kapitałowego
- ▶ Maksymalny czas na dostosowanie do zwiększonych wymogów kapitałowych – **trzy miesiące** od dnia doręczenia decyzji KNF

Dodatkowy wymóg kapitałowy – przykład praktyczny (1)

$$\text{SUB} \times \max\left(0; \frac{A}{\text{SUB}} - K\right) \times G \times g$$

WARIANT 1

Zakład Ubezpieczeń ABC ("ABC") ubiega się o zezwolenie na zaliczenie do aktywów na pokrycie rezerw certyfikatów strukturyzowanych emitenta X o wartości 20m.

Emitent X posiada rating AAA nadany przez agencję ratingową Fitch.

Suma bilansowa ABC wynosi 1mln.

Wcześniej ABC otrzymał zgodę KNF na zaliczenie do aktywów na pokrycie rezerw 50m certyfikatów strukturyzowanych tego emitenta.

$$\text{Wskaźnik } A/\text{SUB} = 70.000.000 / 1.000.000.000 = 7\%$$

Wskaźnik K (maksymalny limit koncentracji aktywów) wynosi 5% dla emitenta o ratingu AAA

Udział aktywów ulokowanych w podmiocie X ponad maksymalny limit koncentracji

$$A/\text{SUB} - K = 2\%$$

Wskaźnik G (dodatkowy wymóg kapitałowy związany z przekroczeniem limitu koncentracji) wynosi 15% dla emitenta o ratingu AAA

Dodatkowe środki własne:

$$1.000.000.000 \times 2\% \times 15\% = 3.000.000$$

Dodatkowy wymóg kapitałowy – przykład praktyczny (2)

$$\text{SUB} \times \max\left(0; \frac{A}{\text{SUB}} - K\right) \times G \times g$$

WARIANT 2

Zakład Ubezpieczeń ABC ("ABC") ubiega się o zezwolenie na zaliczenie do aktywów na pokrycie rezerw opcji emitenta X o wartości 2m.

Emitent X posiada rating AAA nadany przez agencję ratingową Fitch.

Suma bilansowa ABC wynosi 1mld.

Wcześniej ABC otrzymał zgodę KNF na zaliczenie do aktywów na pokrycie rezerw 10m opcji tego emitenta.

$$\text{Wskaźnik } A/\text{SUB} = 12.000.000 / 1.000.000.000 = 1,2\%$$

Wskaźnik K (maksymalny limit koncentracji aktywów) wynosi 5% dla emitenta o ratingu AAA

Udział aktywów ulokowanych w podmiocie nie przekroczył maksymalnego limitu koncentracji

$$A/\text{SUB} - K = -0,8\%$$

Nie został przekroczony limit koncentracji – wskaźnik G wynosi 0

Dodatkowe środki własne:

$$1.000.000.000 \times 2\% \times 0\% = 0$$

Podatek odroczony – wykorzystanie strat podatkowych

14 grudnia 2011 roku

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – straty podatkowe

- ▶ Zgodnie z Art.7 ust. 5 Ustawy o podatku dochodowym: „O wysokość straty poniesionej w roku podatkowym można obniżyć dochód w najbliższych kolejno po sobie **następujących pięciu latach podatkowych**, z tym że wysokość obniżenia w którymkolwiek z tych lat nie może przekroczyć **50% kwoty** tej straty”.
- ▶ Art. 37 ust. 4 Ustawy o rachunkowości wskazuje, że aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w **wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia** od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, **ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności**.

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – straty podatkowe

- ▶ Pkt 11.11 Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy” wskazuje, że:
 - ▶ nie później niż na dzień bilansowy jednostka powinna ustalić, czy doszło do utraty wartości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
 - ▶ uznaje się, że nie doszło do utraty wartości aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości zostanie osiągnięty dochód (lub podstawa opodatkowania), pozwalający na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, odliczenie strat podatkowych oraz niewykorzystanych ulg podatkowych.

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – straty podatkowe

- ▶ Zgodnie z pkt. 11.13 Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 uważa się, iż prawdopodobne jest, że dochód (lub podstawa opodatkowania) pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, odliczenie strat podatkowych, lub niewykorzystanych ulg podatkowych, gdy:
 - ▶ istnieją wystarczające dodatnie różnice przejściowe, uwzględnione przy tworzeniu rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, dotyczące podatku dochodowego płaconego przez tego samego podatnika na rzecz tej samej władzy podatkowej, które według przewidywań odwrócą się:
 - w tych samych okresach, w których przewiduje się odwrócenie ujemnych różnic przejściowych, odliczenie strat podatkowych lub odliczenie niewykorzystanych ulg podatkowych bądź
 - w następnym okresie, w którym możliwe jest odliczenie strat podatkowych od dochodu,

lub

 - ▶ osiągnięcie dochodu (lub podstawy opodatkowania) pozwalającego na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, i odliczenie strat podatkowych i odliczenie niewykorzystanych ulg podatkowych lub wyższego dochodu (lub podstawy opodatkowania) jest bardziej prawdopodobne, niż osiągnięcie dochodu (lub podstawy opodatkowania) na niższym poziomie.

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – straty podatkowe

- ▶ Pkt. 11.15 Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 wskazuje informacje, które mogą potwierdzać, że jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu (lub podstawy opodatkowania) pozwalającego odliczyć straty podatkowe:
 - ▶ osiągnięcie w ostatnich **3 latach** przez podatnika dochodu (lub podstawy opodatkowania) odpowiednio wysokiego oraz zysku netto pod warunkiem, że jednostka nie oczekuje istotnego zmniejszenia ich wysokości w przyszłości; przy ustaleniu tych danych pomija się straty wynikające ze zdarzeń nadzwyczajnych, których prawdopodobieństwo ponownego wystąpienia jest nikłe,
 - ▶ zawarte umowy, których realizacja spowoduje uzyskanie dochodu (lub podstawy opodatkowania) w kwocie pozwalającej na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, strat podatkowych, i niewykorzystanych ulg podatkowych, biorąc pod uwagę występujące na dzień bilansowy informacje dotyczące cen sprzedaży i struktury kosztów,
 - ▶ prognozy wynikające z budżetu (planu finansowego), sporządzonego w sposób pozwalający na **stwierdzenie wiarygodności danych w nim zawartych**; waga tego argumentu zależy między innymi od tego, czy jednostka sporządzała podobne budżety w latach ubiegłych i w jakim stopniu **budżety te zostały zrealizowane**,
 - ▶ możliwości realizacji strategii podatkowej, pozwalającej na zwiększenie dochodu w przyszłości, pod warunkiem, że strategia ta jest wykonalna, a kierownik jednostki zamierza ją zrealizować.

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – straty podatkowe

- ▶ Z drugiej strony pkt. 11.16 Krajowego Standardu Rachunkowości nr 2 wskazuje informacje mogące być podstawą opinii, że nie jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu (lub podstawy opodatkowania) pozwalającego odliczyć straty podatkowe:
 - ▶ ponoszenie strat podatkowych lub strat ustalonych zgodnie z zasadami rachunkowości w którymkolwiek z **ostatnich 3 lat**,
 - ▶ niewykorzystanie odliczeń z tytułu strat podatkowych, prawo do których zostało utracone w **ostatnich 5 latach**,
 - ▶ **straty podatkowe** lub straty ustalone zgodnie z zasadami rachunkowości **spodziewane w kolejnych latach** (mimo np. wysokiego dochodu i zysku netto osiągniętych w latach ubiegłych).

Plan realizacji aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

- ▶ W celu wiarygodnego opracowania planu realizacji aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, w tym realizacji strat podatkowych spółka powinna zwrócić uwagę na następujące kwestie w trakcie budowania planów finansowych na kolejne lata:
 - ▶ przypis składki – ustalenie wskaźnika odnowień na poziomie zbliżonym do historycznego poziomu, chyba, że spółka jest w stanie udowodnić, że dzięki wprowadzeniu odpowiednich programów (np. programy lojalnościowe dla klientów) jest w stanie podwyższyć ten wskaźnik,
 - ▶ koszty akwizycji – w ciągu kolejnych lat wskaźnik kosztów akwizycji powinien utrzymywać się na podobnym poziomie w porównaniu do danych historycznych, ewentualne odchylenia od poziomu historycznego powinny być poparte strategią spółki w zakresie dalszego zarządzania kanałami dystrybucji (np. agenci, brokerzy, banki),
 - ▶ odszkodowania i koszty likwidacji – poziom wypłacanych odszkodowań oraz kosztów likwidacji powinien być spójny z trendem zmian związanym z przypisem składki (tj. wraz ze wzrostem portfela ubezpieczeniowego można spodziewać się zwiększenia również poziomu wypłacanych odszkodowań),
 - ▶ koszty administracyjne – koszty te powinny odzwierciedlać trendy związane z dalszym rozwojem spółki (np. dalsza ekspansja i rozwój spółki, planowana optymalizacja kosztów w latach kolejnych),
 - ▶ wynik na instrumentach finansowych – poziom oraz trend w kolejnych latach powinien odzwierciedlać aktualną strukturę lokat spółki oraz strategię inwestycyjną na lata kolejne, spółka przy opracowywaniu planów w zakresie przyszłych wyników na instrumentach finansowych powinna wziąć pod uwagę również zmieniające się warunki rynkowe,
 - ▶ zachowanie wiarygodności ustalanego wyniku podatkowego na bazie wyniku księgowego.

Rozliczanie strat podatkowych związanych ze sprzedaży produktów typu unit-linked

- ▶ *Przykład:* Zakład ubezpieczeń prowadzi sprzedaż produktów typu unit-linked. W ciągu roku wzrasta wartość aktywów związanych z tymi produktami przez co:
 - ▶ rozpoznajemy wzrost rezerw technicznych, które są jednocześnie kosztem podatkowym,
 - ▶ rozpoznajemy wzrost aktywów, które są jednocześnie przychodem niepodatkowym (do czasu realizacji inwestycji).

W wyniku powyższej sytuacji w danym roku rozpoznajemy podatkowo jedynie koszty, które mogą przełożyć się na stratę podatkową. W przypadku, gdy nasze produkty byłyby długookresowe (tj. powyżej 5 lat) istnieje ryzyko, że nie będziemy w stanie rozliczyć strat podatkowych spowodowanych wzrostem rezerw technicznych.

- ▶ Możliwe podejście do powyższej sytuacji to regularne realizacje zysków na instrumentach finansowych poprzez sprzedaż papierów wartościowych przy jednoczesnym ich odkupie po cenie sprzedaży lub ewentualne zawarcie umów reasekuracyjnych.

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – deklaracja wypłacalności

- ▶ Zgodnie z Art. 148 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej środki własne zakładu ubezpieczeń są to aktywa zakładu ubezpieczeń, z wyłączeniem m. in. aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego
- ▶ Do końca 2007 roku istniała wątpliwość odnośnie pomniejszania środków własnych o aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w sytuacji, gdy zakład ubezpieczeń prezentował netto w bilansie rezerwę i aktywa z tytułu podatku odroczonego
- ▶ Zgodnie ze stanowiskiem KNF (przedstawione w piśmie do zakładów ubezpieczeń z dnia 14 marca 2008 roku) **dla celów deklaracji wypłacalności nie można dokonywać kompensaty aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego**, a środki własne muszą być pomniejszane o pełną kwotę aktywów z tytułu podatku odroczonego niezależnie od sposobu prezentacji w sprawozdaniu finansowym.

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – deklaracja wypłacalności

- ▶ Pismo okólne KNF spowodowało istotne ujednoczenie praktyki rynkowej, ale również trudności niektórych zakładów ubezpieczeń w wykazaniu nadwyżki środków własnych.
- ▶ Pojawiały się również różnice interpretacyjne w kwestii sposobu wyliczania aktywów na podatek odroczone, w szczególności w odniesieniu do niezrealizowanych strat na instrumentach finansowych (pytanie brzmi, czy aktywa takie liczyć osobno dla poszczególnych typów instrumentów finansowych, czy dla poszczególnych „paczek” takich samych instrumentów finansowych).

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – deklaracja wypłacalności - przykład

Akcje spółki X notowane na GPW – założenie, że w każdej paczce nabyta została jednakowa liczba akcji

Cena zakupu paczki 1	120
Cena zakupu paczki 2	95
Cena zakupu paczki 3	65
Cena zakupu paczki 4	50
Cena paczki na koniec roku	80
Stawka podatkowa	19%

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – deklaracja wypłacalności - przykład

WARIANT 1

Podatek odroczony dla celów deklaracji wypłacalności – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wyliczone na wyniku na akcjach spółki X łącznie

Lp.	Wartość nabycia paczki akcji spółki X – wartość podatkowa	Wartość paczki akcji spółki X na koniec okresu – wartość bilansowa	Wynik na akcjach spółki X – różnica przejściowa
Paczka 1	120	80	(40)
Paczka 2	95	80	(15)
Paczka 3	65	80	15
Paczka 4	50	80	30
Razem	330	320	(10)
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego			19% x 10 = 1.90
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego uwzględnione w deklaracji wypłacalności*			1.90

* Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego zostały skompensowane z rezerwą na poziomie pojedynczej akcji

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – deklaracja wypłacalności - przykład

WARIANT 2 – od 2008 roku

Podatek odroczony dla celów deklaracji wypłacalności – aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wyliczone na wyniku na akcjach spółki X osobno dla poszczególnych nabytych paczek akcji

Lp.	Wynik niezrealizowany na akcjach – różnice przejściowe	Aktywa / (Rezerwa) z tytułu odroczonego podatku dochodowego
Paczka 1	80 – 120 = (40)	19% x 40 = 7.60
Paczka 2	80 – 95 = (15)	19% x 15 = 2.85
Paczka 3	80 – 65 = 15	(19% x 15) = (2.85)
Paczka 4	80 – 50 = 30	(19% x 30) = (5.70)

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego uwzględnione w deklaracji wypłacalności* **10.45**

* Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego zostały wyliczone na poziomie poszczególnych paczek zakupowych i nie zostały skompensowane na poziomie akcji

Aktywa z tytuł odroczonego podatku dochodowego – deklaracja wypłacalności - przykład

PORÓWNANIE WYNIKÓW W OBU WARIANTACH

	WARIANT 1	WARIANT 2	RÓŻNICA
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego uwzględnione w deklaracji wypłacalności	1.90	10.45	(8.55)

Różnica o kwotę rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego rozpoznanego na części paczek nabytych akcji spółki X

WARIANT 2 jest mniej korzystny z punktu widzenia deklaracji wypłacalności zakładu ubezpieczeń ze względu na wyższą kwotę aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, która obniży wielkość środków własnych

Zmiany w MSSF obowiązujące przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za rok 2011

14 grudnia 2011

MSR 24 Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych

- ▶ Doprecyzowanie definicji jednostek powiązanych w celu ułatwienia identyfikacji relacji w szczególności w odniesieniu do istotnego wpływu oraz współkontroli oraz uproszczenie wymogów dotyczących ujawnień wymaganych przez jednostki powiązane z państwem
- ▶ Konieczna analiza powiązań pod kątem zmienionej definicji
- ▶ Zastosowanie retrospektywne

MSR 24 Definicja podmiotu powiązanego (1)

▶ Zmiany w definicji podmiotu powiązanego

1. Jednostka stowarzyszona w stosunku do jednostki zależnej od kontrolującego inwestora

- ▶ Zmiana doprecyzowuje, że w przypadkach, gdzie inwestor kontroluje jednostkę zależną oraz ma istotny wpływ na jednostkę stowarzyszoną, zarówno inwestor, jak i jednostka od niego zależna są podmiotami powiązanymi w stosunku do jednostki stowarzyszonej
- ▶ Zmiana definicji ma na celu także ujęcie scenariusza, w którym inwestor kontroluje jednostkę zależną i ma istotny wpływ na jednostkę stowarzyszoną, zarówno inwestor jak i jednostka stowarzyszona są podmiotami powiązanymi z jednostką zależną

MSR 24 Definicja podmiotu powiązanego (2)

▶ Zmiany w definicji podmiotu powiązanego

2. Dwie jednostki stowarzyszone z osobą

- ▶ Dotychczas zgodnie z MSR 24 w przypadku, gdy jednostka posiada inwestycję w dwóch jednostkach stowarzyszonych, te dwie jednostki stowarzyszone nie są uznawane za podmioty powiązane ze względu na niewystarczający wpływ
- ▶ Zmieniony standard zmienił definicję dla scenariusza, w którym osoba (albo bliski członek jej rodziny) ma istotny wpływ na dwa podmioty. W takim przypadku te dwa podmioty nie są już uznawane za powiązane ze względu na niewystarczający wpływ

MSR 24 Definicja podmiotu powiązanego (3)

- ▶ Zmiany w definicji podmiotu powiązanego

3. Inwestycje członków kierownictwa

- ▶ Przed zmianami w MSR 24 w przypadku, gdy członek kierownictwa spółki posiada inwestycję, która skutkowałą istotną kontrolą albo wspólną kontrolą, jednostka, w której członkowie kierownictwa posiadają kontrolę była podmiotem powiązanym w stosunku do spółki
- ▶ Zmieniony standard skutkuje tym, że spółka jest podmiotem powiązanym z perspektywy jednostki, w której członkowie kierownictwa posiadają kontrolę

4. Wspólna kontrola

- ▶ Dotychczas zgodnie z MSR 24 w przypadku, gdy osoba współkontroluje jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe, a bliski członek rodziny tej osoby współkontroluje lub ma istotny wpływ na inną jednostkę, ta inna jednostka jest podmiotem powiązanym jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe
- ▶ Zmieniona definicja obejmuje sytuację odwrotną, a także sytuację, w której osoba albo inna jednostka współkontroluje lub ma istotny wpływ na dwa podmioty (podejście spójne z opisaniem powyżej)

MSR 32 Instrumenty finansowe: prezentacja – Klasyfikacja emisji praw poboru

- ▶ Zmieniono definicję zobowiązania finansowego w celu zaklasyfikowania praw poboru jako instrumentów kapitałowych w przypadku, gdy:
 - ▶ Prawa poboru są przyznane proporcjonalnie wszystkim dotychczasowym posiadaczom takiej samej klasy instrumentów finansowych
 - ▶ Prawa poboru mają na celu nabycie własnych instrumentów kapitałowych
- ▶ Prawa poboru wyemitowane w walucie innej niż waluta funkcjonalna, które były dotychczas ujmowane jako instrumenty pochodne będą ujmowane jako instrumenty kapitałowe
- ▶ Zastosowanie retrospektywne

Interpretacja KIMSF 19 Regulowanie zobowiązań finansowych przy pomocy instrumentów kapitałowych

- ▶ Doprecyzowanie, że instrumenty kapitałowe wyemitowane dla wierzyciela w celu uregulowania zobowiązania finansowego stanowią wartość zapłaty zgodnie z MSR 39. Wyemitowane instrumenty kapitałowe wyceniane są w wartości godziwej, a wszelkie zyski lub straty ujmuje się w zysku lub stracie
- ▶ W wielu przypadkach wynikiem interpretacji będzie zysk (wartość godziwa wyemitowanych instrumentów kapitałowych często będzie niższa niż wartość księgowa zobowiązania)
- ▶ Potencjalny problem dla spółek nienotowanych z ustaleniem wartości godziwej wyemitowanych instrumentów kapitałowych
- ▶ W przypadku transakcji w grupie konieczne wypracowanie odpowiedniej polityki rachunkowości – transakcje pod wspólną kontrolą są wyjęte z zakresu tej interpretacji
- ▶ Zastosowanie retrospektywne

Poprawki do MSSF

- ▶ MSSF 3 Połączenia jednostek gospodarczych
 - ▶ Wycena udziałów mniejszości
 - ▶ Wymogi przejściowe dla warunkowej zapłaty w połączeniu jednostek gospodarczych, które nastąpiło przed datą wejścia w życie zmienionego MSSF 3
- ▶ MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji
 - ▶ Wyjaśnienia do ujawnień
- ▶ MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych
 - ▶ Wyjaśnienia do sprawozdania ze zmian w kapitale własnym
 - ▶ Prezentacja składników całkowitych dochodów
- ▶ MSR 34 Śródroczne sprawozdania finansowe
 - ▶ Istotne zdarzenia i transakcje